

Wetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding 2021 (WPS 2021).

Leidt de wijziging naar conversie als standaard tot een betere pensioenkennis bij ex-partners?

Jacqueline de Veth

1. Inleiding.

Scheiding is een emotioneel ingrijpende gebeurtenis en dan moeten er ook nog veel zaken geregeld worden tussen (ex-)partners. Ook over pensioen, terwijl dit geen eenvoudige materie is. Vaak worden geen goede afspraken gemaakt over de verdeling van pensioenaanspraken.

De verdeling van ouderdomspensioen is geregeld in de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (Wvps). Deze wet is geëvalueerd en Wvps heeft verbetering. De wet wordt beperkt gebruikt, is nog te vaak onbekend bij burgers en scheidingsprofessionals en er is behoefte aan vernieuwing om aan de eisen van de huidige tijd te kunnen voldoen.¹

Op 16 september 2019 heeft minister Koolmees het wetsontwerp Pensioenverdeling bij scheiding 2021 (WPS 2021) ingediend.² WPS2021 vervangt Wvps vanaf 1 januari 2021.

Bij scheidingspartners dient de kennis over pensioenverdeling bij scheiding te worden vergroot. De vraag is echter: gebeurt dit wel voldoende door invoering van WPS 2021? Of kan een kennisverbetering over pensioenverdeling bij scheiding ook worden bereikt door enerzijds Wvps aan te passen en anderzijds door scheidingsprofessionals goed te informeren, zodat zij de partners goed kunnen begeleiden tijdens de scheidingsprocedure? En welke rol kan de pensioenuitvoerder hierbij spelen?

2. Belangrijke verschillen tussen Wvps en WPS 2021.

Wvps.

Verevening van ouderdomspensioen is de hoofdregel. Ex-partners hebben een wederzijds recht op de helft van het tijdens het partnerschap opgebouwde **ouderdomspensioen**. Bijzonder partnerpensioen wordt niet verdeeld.

Ex-partners dienen **verevening binnen twee jaar na scheiding door te geven aan pensioenuitvoerder(s)**. Ontvangt de pensioenuitvoerder geen bericht, dan verdeelt zij ook niet; ex-partners dienen verevening onderling te regelen.³

Verevening gaat in op het moment dat **de vereveningsplichtige bepaalt** wanneer het ouderdomspensioen ingaat. De vereveningsgerechtigde is hierdoor afhankelijk van de ex-partner die het ouderdomspensioen heeft opgebouwd.

Overlijdt de vereveningsgerechtigde, dan vloeit zijn gedeelte van het ouderdomspensioen terug naar de vereveningsplichtige, waardoor hij het volledige ouderdomspensioen ontvangt.

Overlijdt de gepensioneerde vereveningsplichtige, dan eindigt het verevende deel voor de vereveningsgerechtigde. Daarna is er mogelijk recht op bijzonder partnerpensioen over de opbouwperiode vóór én tijdens het partnerschap.⁴

WPS 2021.

Conversie geldt als hoofdregel; **het ouderdomspensioen én het partnerpensioen**, dat tijdens het partnerschap is opgebouwd, wordt verdeeld en omgezet in een **zelfstandig pensioenrecht voor iedere ex-partner**, waardoor **de gerechtigde ex-partner niet meer afhankelijk** is van de plichtige.

Ex-partners hoeven de conversie **niet door te geven aan pensioenuitvoerder(s)**. Pensioenuitvoerders ontvangen de scheiding via de Basisregistratie Personen (BRP) en passen standaard conversie toe, tenzij ex-partners een andere verdeling doorgeven.

Overlijdt de gerechtigde, dan vloeit zijn gedeelte van het geconverteerde ouderdomspensioen niet terug naar de plichtige. Degene die het pensioen zelf heeft opgebouwd, zal dus nooit meer zijn volledige ouderdomspensioen ontvangen.

Overlijdt de plichtige, dan heeft dit geen gevolgen voor het ingegane pensioen van de gerechtigde; er is immers een zelfstandig pensioenrecht. Alleen als de gerechtigde de pensioenleeftijd nog niet heeft bereikt, kan het volgende zich voordoen. Overlijdt de plichtige ex-partner, dan eindigt de partneralimentatie, maar de geconverteerde pensioenaanspraak kan nog niet ingaan. Er is geen recht op bijzonder partnerpensioen, omdat dit deel uitmaakt van het geconverteerde pensioen. De gerechtigde ex-partner heeft tot zijn pensioengerechtigde leeftijd geen inkomsten. In WPS 2021 is bepaald dat dan alléén het ouderdomspensioen wordt geconverteerd. In het nieuwe artikel 57 van Pensioenwet is geregeld dat als de plichtige overlijdt, de gerechtigde recht heeft op bijzonder partnerpensioen over de helft van de partnerpensioenaanspraken die zijn opgebouwd tijdens het partnerschap.⁵ In het huidige artikel 57 heeft de ex-partner recht op het volledige bijzondere partnerpensioen dat vóór en tijdens het partnerschap is opgebouwd.

3. Invoering van WPS 2021 is niet wenselijk. Aanpassingsvoorstellen voor Wvps. De rollen van pensioenuitvoerders en een echtscheidingsprofessionals.

In WPS 2021 verandert er nogal wat voor ex-partners. Ex-partners en echtscheidingsprofessionals dienen goed op de hoogte te zijn van deze wijzigingen om goede verdelingsafspraken te kunnen maken. Terwijl uit de evaluatie blijkt dat de kennis over pensioenverdeling bij scheiding onvoldoende is. In Wvps kunnen ex-partners ook voor conversie kiezen, maar in de praktijk vindt in gemiddeld 3 van de 100 verdelingscasussen conversie plaats.⁶ Als er weinig gebruik wordt gemaakt van conversie zoals bepaald in Wvps, acht ik een wetsvoorstel dat conversie als standaard verdeelmethode gebruikt, niet wenselijk. Er hoeft geen nieuwe wet te komen, omdat een andere verdeelmethode niet leidt tot een betere kennis van pensioenverdeling bij scheidingspartners. Wvps kan blijven bestaan, maar dient te worden aangepast.

Als uitgangspunt dienen scheidingspartners eerst naar hun totale tijdens het partnerschap opgebouwde vermogen te kijken, exclusief de pensioenaanspraken. Verdeel eerst dit vermogen en kijk vervolgens naar de pensioenaanspraken die iedere partner voor zichzelf heeft opgebouwd. Als deze pensioenaanspraken voor een ieder toereikend zijn, dan hoeven deze niet te worden verdeeld. Ex-partners dienen dan in de echtscheidingsconvenant te verklaren dat ze afzien van verdeling van ouderdomspensioen. Vervolgens dient te worden gekeken naar de bijzondere partnerpensioenaanspraken. Zien ze af van elkaars bijzonder partnerpensioen dat is opgebouwd tijdens het partnerschap of niet? Ex-partners geven hun afspraken door aan de pensioenuitvoerders en nemen deze op in hun administratie.

Conversie leidt naar mijn mening tot hogere uitvoeringslasten bij pensioenuitvoerders. Stel dat beide ex-partners een goed pensioen hebben opgebouwd. Bij conversie vindt er over en weer verdeling en omzetting van pensioenrechten plaats. Dit leidt tot extra administratie en dus tot hogere uitvoeringskosten. Zien beide ex-partners af van elkaars pensioenen, dan leidt dit voor pensioenuitvoerders tot lagere uitvoeringslasten. Wvps blijft bestaan voor scheidingen die hebben plaatsgevonden vóór inwerkingtreding van WPS 2021. Dat betekent dat gedurende een lange periode twee verschillende wetten naast elkaar van toepassing zijn. Ook dat leidt tot hogere uitvoeringslasten.

Zien ex-partners niet af van elkaars ouderdomspensioen, dan ben ik voorstander voor verevening en niet voor conversie. De belangrijkste reden is dat in geval van conversie degene die zelf het ouderdomspensioen tijdens het partnerschap heeft opgebouwd, bij scheiding de helft van dat ouderdomspensioen definitief kwijt is. Ik kan me voorstellen dat als een verdelingsplichtige hierover niet voldoende wordt geïnformeerd, hij onaangenaam verrast wordt als de verdelingsgerechtigde ex-partner overlijdt en het gedeelte van het ouderdomspensioen van de verdelingsgerechtigde als het ware verdampt.

Bij conversie in WPS 2021 gaat ook de helft van het tijdens het partnerschap opgebouwde bijzonder partnerpensioen definitief naar de verdelingsgerechtigde. Als deze overlijdt voordat zijn pensioen is ingegaan, is ook dat bijzonder partnerpensioen definitief verdwenen. De verdelingsplichtige krijgt dit pensioen niet meer terug en kan dit niet meer uitruilen voor een hoger ouderdomspensioen voor zichzelf of niet meer gebruiken voor partnerpensioen voor een volgende partner.

In WPS 2021 is de helft van het bijzonder partnerpensioen dat tijdens het partnerschap is opgebouwd niet bedoeld voor de verdelingsgerechtigde ex-partner, maar voor de

verdelingsplichtige zelf. De verdeling van pensioenrechten bij scheiding in WPS 2021 komt niet overeen met de bepalingen in diverse pensioenreglementen; het ouderdomspensioen is bedoeld voor degene die het pensioen heeft opgebouwd en het bijzonder partnerpensioen voor diens ex-partner.

Eén van de redenen om standaard voor conversie te kiezen is dat de verdelingsgerechtigde ex-partner dan niet meer afhankelijk zou zijn van de verdelingsplichtige. Maar in geval van verevening kan de verdelingsgerechtigde ook onafhankelijk zijn. Zo zou de verdelingsgerechtigde het recht kunnen krijgen om zelf te bepalen wanneer het verevende ouderdomspensioen voor hem in zal gaan. De pensioenuitvoerder moet dan wel dat gedeelte van het ouderdomspensioen voor de verdelingsgerechtigde herberekenen met een actuariële factor die van toepassing is op de verdelingsplichtige.

Pensioenuitvoerder en scheidingsprofessional hebben een belangrijke informatieve rol. De pensioenuitvoerder verstrekt informatie aan ex-partners zodra zij scheidingsmelding van de BRP ontvangt. De pensioenuitvoerder vraagt vervolgens aan de ex-partners welke afspraken zij hebben gemaakt over wel of geen verdeling van zowel ouderdoms- als bijzonder partnerpensioenen en neemt deze afspraken op in haar administratie.

De echtscheidingsprofessional neemt bij scheiding een belangrijke begeleidende rol in, waarbij hij gebruik maakt van een zogenoemd pensioenplan. Uit dat plan moet blijken dat hij met de ex-partners de gevolgen voor het wel of niet verdelen van ouderdoms- en bijzonder partnerpensioenen heeft besproken. De echtscheidingsprofessional heeft ook als taak om enerzijds er op toe te zien dat dit pensioenplan ter kennis wordt genomen door de rechter bij het uitspreken van de scheiding en anderzijds dat de pensioenuitvoerders dit pensioenplan ontvangen en wordt verwerkt in hun administraties.

Een ander nadeel van WPS 2021 en Wvps, is dat deze niet van toepassing zijn op samenwonende partners. En dit terwijl de groep samenwoners steeds groter wordt. Op dit moment is 23 procent van de samenwonende paren niet gehuwd of als partner geregistreerd. Verwacht wordt dat het percentage stijgt naar 33 procent.⁷ Minister Koolmees gaf in de Memorie van Toelichting aan dat WPS 2021 niet van toepassing is voor ongehuwd samenwonenden, omdat er geen uniforme partnerdefinitie in de pensioenreglementen geldt.⁸ In mijn ogen hoeft dit geen belemmering te zijn. Als ongehuwd samenwonenden door een pensioenfonds worden geaccepteerd als elkaars partners, zou de aangepaste Wvps ook op deze groep van toepassing kunnen zijn.⁹

Een andere reden om ongehuwd samenwonenden niet onder de werkingssfeer van WPS 2021 te brengen is, dat zij niet staan geregistreerd in de BRP. Als samenwonenden als partner staan geregistreerd bij een pensioenfonds, dan ontvangt het pensioenfonds automatisch een verhuisbericht van de BPR. Als blijkt dat door die verhuizing ook de samenwoning is verbroken, dan kan het fonds dezelfde informatieve rol uitoefenen zoals bij scheiding van huwelijkspartners en geregistreerde partners.

4. Conclusie

Leidt WPS 2021 tot een verbeterde kennis over pensioenverdeling bij scheidingspartners en -professionals door te kiezen voor conversie als standaard? Ik kom tot de conclusie dat deze kennis niet wordt vergroot bij scheidingspartners en -professionals als een pensioenuitvoerder een standaardkeuze voor ex-partners maakt. Een keuze die nu in de praktijk heel weinig wordt toegepast en die ertoe leidt dat ouderdoms- en partnerpensioenrechten definitief verdwijnen voor de verdelingsplichtige als de

verdelingsgerechtigde overlijdt. Dit zijn voor mij de belangrijkste redenen om af te zien van invoering van WPS 2021. Minister Koolmees zou echter een wijzigingsvoorstel Wvps kunnen indienen.

Naar mijn mening kan kennisverbreding over pensioenverdeling bij scheidingspartners en -professionals worden bereikt als pensioenuitvoerders een grotere communicatieve rol gaan spelen. Deze rol kunnen ze niet alleen tijdens een echtscheidingsprocedure vervullen, maar ook al tijdens de pensioenopbouwfase. Communicatie leidt tot deskundigheid bij scheidingsprofessionals en zij kunnen de scheidingspartners goed begeleiden bij het maken van zodanige afspraken die geheel passen bij de vermogenssituaties van de scheidingspartners.

Geen standaardverdeling door conversie, maar maatwerk is gewenst.

Noten

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35287-3.html>; Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 2018 – 2019, 35 287, nr. 3. 1. Inleiding.

²

https://www.tweedekamer.nl/zoeken?qry=wet+pensioenverdeling+bij+scheiding+2021&fld_prl_kamerstuk=Overige+Kamerstukken&Type=Kamerstukken&clusterName=Overige+Kamerstukken

³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35287-4.html>; Advies Afdeling Advisering Raad van State en nader rapport, Tweede Kamer, vergaderjaar 2018 – 2019, 35 287, nr. 4. 1. Achtergrond en inhoud wetsvoorstel

⁴ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35287-3.html>; Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 2018 – 2019, 35 287, nr. 3. 3.1 Voor- en nadelen van conversie.

⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35287-2.html>; Voorstel van wet, Tweede Kamer, vergaderjaar 2018 – 2019, 35 287, nr.2. Artikel 3, eerste lid en artikel 4, eerste, tweede en derde lid..

⁶ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35287-3.html>; Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 2018 – 2019, 35 287, nr. 3. 2.2 Waarom knelt de bestaande wet?

⁷ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35287-3.html>; Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 2018 – 2019, 35 287, nr. 3. 2.2 Waarom knelt de bestaande wet?

⁸ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35287-3.html>; Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 2018 – 2019, 35 287, nr. 3. 8.2 Reacties op de internetconsultatie. Keuzerecht voor ongehuwd samenwonenden.

⁹ Analooq aan artikel 16 PW, waarin samenwonenden ook worden gelijkgesteld aan gehuwden en geregistreerde partners v.w.b. partnerpensioen.